

Свечаности Срба у Калазу и Чобанцу

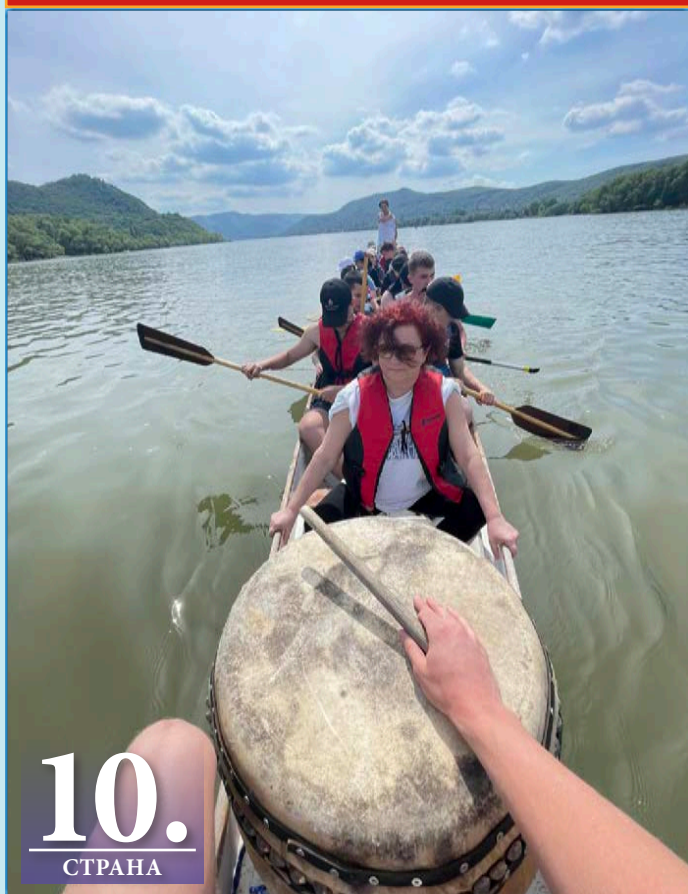


5.
СТРАНА



4.
СТРАНА

Излети наших ђака



10.
СТРАНА

СНН

Илијин бунар чува сећања



10.
СТРАНА

Хор „Јавор“ обележава три деценије рада

ПОЛИТИКА

Коментар

Како је страдало културно благо Срба из Хрватске

За време грађанског рата у Хрватској од 1991. до 1995. године нису страдали само Срби који су на тим просторима вековима живели, већ и богата споменичка баштина. Уништен је већи део православних богослужбених предмета, као и највећи део српске споменичке грађе. Страдало је и око 3000 споменика који су углавном везани за антифашистичку борбу Срба.



Аутор чланка

Прогоном Срба са простора наше Републике Хрватске дошло је и до систематског уништавања споменичке баштине, како би се уклонили трагови њиховог миленијског присуства на тим подручјима. Та духовна баштина није пописана нити довољно законом заштићена. Ако се овом дода недовољна брига институција културе у Хрватској, које се баве том проблематиком, може се закључити у каквом се стању данас налази. Све ово упућује на закључак да Република Србија питање српске духовне баштине у Хрватској мора узети у озбиљно државно разматрање, јер ће се тај проблем појавити и у свим будућим дипломатским преговорима.

Српска духовна баштина, без обзира у којој се држави налази, припада целини националне културе. Законом је предвиђено да се држава стара о чувању непокретних и покретних добара од посебног значаја за историју и културу Србије, а то значи и оним која се налазе изван њених граница,

наравно у складу са међународним, универзалним и билатералним уговорима.

Иако је прошло више од две деценије још увек не постоје тачни и комплетни подаци шта је све изгубљено, много од тога и заувек. Рушење црквених и других објеката Српске православне цркве није престало с изгонем Срба из Хрватске. Овим се желе уништити аутентична сведочанства и духовно памћење српског народа на просторима Баније, Кордуна, Славоније и Далмације.

У Хрватској је за време грађанског рата уништен већи део православних богослужбених предмета, као и највећи део српске споменичке грађе. Страдало је и око 3000 споменика који су углавном везани за антифашистичку борбу Срба. Реч је о темељном затирању културе Срба у Хрватској, где су готово све књиге на ћирилици завршиле на ломачи. Само мањи део културног блага који је пренесен у Србију је сачуван. И уместо да Хрватска буде захвална што је пренето бла-

БЛАГО КОЈЕ ХРВАТСКА ПОТРАЖУЈЕ НИЈЕ ЊЕНО

Хрватска и даље стално тражи да се врате културна добра која су за време рата пренесена у Србију. Нико не спори да те драгоцености треба да се врате, али када се врате и Срби, и када се нормализују услови за њихов живот, када се обнове порушене цркве и када се трајно обезбеди српско црквено благо од пропадања, пљачке и девастације. Већи део блага који Хрватска сада потражује од Србије имовина је Српске православне цркве. Реч је о 1065 културних добара из 45 православних цркава, манастира и ризница са подручја Далматинске, Осјечко-пољске и Барањске епархије. Ти предмети нису, како често истичу хрватски политичари, ни отуђени, ни украдени, већ су током рата склоњени на сигурно како би избегли судбину блага које је систематски уништавано за време НДХ.



Српска православна црква Успења Пресвете Богородице у Осјеку

го сачувано од уништења, стално инсистира да се ти „остаци остатака“ врате, постављајући Србији то као услов око пријема у чланство ЕУ.

Примереније би било да Хрватска одговори шта се десило са културним благом које је после прогона Срба тамо остало, и које је било изложено не само пљачкању и уништавању, него и минирању и рушењу до темеља. Нико није осудио уништење споменичког наслеђа које због своје архитектонске и уметничке вредности припада највишој категорији. У плану су нестале цркве брвнаре у Раствоцу и Доњој Рашеници, као и у Бузети код Глине, све из 18. века и које су биле под заштитом Унеска. Каринска Црква Свете Недеље минирана је и до темеља срушена. Нико не поставља питање зашто су срушени православни храмови у Пакрацу и Карловцу, бачена бомба на саборни храм у Дубровнику или демолирана црква у Обровцу.

Поред зграда уништене су и читаве галерије икона познатих иконописаца и сликара од 15. до 20. века. Зато изнова треба узети у озбиљно разматрање питање српске културне баштине у Хрватској, да се утврди шта је још на црном тржишту, а шта у хрватским институцијама, а да ми то не знамо.

Поред сакралних, током деведесе-

тих страдали су и други споменици српске културе. Уништени су Двори Стојана Јанковића у Исламу Грчком у Далмацији, који су били пример ладањске и фортификацијске архитектуре. Уз њих се налазила и Црква Светог Ђорђа, која је служила као породични маузолеј. Срећом, пре страдања из двора су измештене иконе и други предмети који су припадали Јанковићима и њиховим наследницима Десницама.

Да би отргло и сачувало од заборава значајније историјске личности, Српско културно друштво „Зора“ из Книна је од 1989. до 1995. поставило бисте Доситеју Обрадовићу у Голубићу, Книну у Орлићу; Владану Десницу у Бенковцу; епископу Никодиму Милашу у Цетини; епископу Стефану Кнежевићу у Оџестову; енглеској добротворки Паулини мис Ирби у Стрмици и Плавну; скулптуру „Српског гуслара“ код цркве Лазарице на далматинском Косову Пољу; три споменика у Плавну, Стрмици и Цетини. Нажалост, ових споменика тамо више нема, уништени су у злочинској акцији хрватске војске и полиције „Олуја“, али СКД „Зора“ учиниће све да се изнова врате места са којих су насилно уклоњени.

Милојко Будимир

Музејски саветник, генерални секретар Удружења Срба из Хрватске



Манастир Свете Великомученице Недеље у Оџестову

Анализа Напредног клуба

ГЛЕДИШТА

Положај Срба и даље најповољнији у Мађарској и Румунији

Једино трајније добро стање политичких и других права Срба одржало се током претходних деценија у Румунији и Мађарској. Док се у Румунији непрекидно висока права Срба одржавају, а симболичан број наше мањине смањује, у Мађарској је положај додатно побољшан, а број наших сународника увећан. То се, између осталог, каже у анализи Напредног клуба, који традиционално прати положај наших сународника у региону.



Проф. др Чедомир Антић, председник Напредног клуба

Поводом петнаест година извештавања Напредног клуба о правима Срба у региону, у њиховој најновијој анализи подсећа се да је Социјалистичка Југославија разбијана и коначно се распала на питању колективних права њених народа и једне националне мањине. Ова права су током седамдесет година прво територијализована, а затим су федералне јединице постале важније од савезне државе, да би је коначно – уз помоћ САД, Британије и Немачке – и срушиле уз тврдњу да је кривица практично искључиво

на онима који су бранили заједничку државу. У осам суседних и околних држава, од којих три са симболичним бројем становника српске националности нису биле у саставу југословенске државе, те једној територији под заштитом УН која је део Србије, живело је 1991. око 2,6 милиона Срба. Гледано без становништва остатка Републике Србије, чинили би у то време трећи народ по бројности у федерацији – иза Срба из већег дела матичне републике и Хрвата. Према пописима који су извршени почетком треће деценије 21. века, Срба на

НАЈЛОШИЈЕ СТАЊЕ НА КиМ

На простору АП Косово и Метохија под заштитом УН, срушена су сва политичка права Срба. Није спроведен Бриселски споразум из 2013. године, Срби не уживају чак ни мањинска права предвиђена Ахтисаријевим мировним планом, који је Србија одбила, али у складу са којим су албански сепаратисти написали свој устав. Настојање да од Србије силом изнуди признање независности, влада Албина Куртија спроводила је чак и преко границе сукобе са делом својих заштитника из ЕУ. На северу Косова су спроведени нелегитимни избори, запоседнуте су установе, Срби су нападани чешће него икад после погрома из 2004. године. Забележене су десетине напада на цивиле, а полицајац је чак пуцао на децу без било каквог разлога. Нападане су цркве и скрнављена гробља.

У ЦРНОЈ ГОРИ БЕЗ ПОМАКА НАБОЉЕ

Иако је у Црној Гори током претходне године на изборима коначно смењен режим Мила Ђукановића, није дошло чак ни до изједначавања права српског народа са националним мањинама: српски језик, књижевност, култура и писмо и даље су систематски сузбијани, амбасадорка САД вршила је притисак да странке које представљају Србе не буду примљене у коалициону владу. Срби су успели да уђу у власт у већини општина и њихов политички значај учинио је да се повећа удео грађана српске националности на служби у државној управи и локалној самоуправи. Настављене су кампање мржње против српског народа у медијима.

споменутим просторима има нешто мање од 1,6 милиона – дакле за тридесет година 38,5 одсто мање.

Ратови су и почели након што су у процесу једностраног отцепљења већински народи у Хрватској и БиХ укинули постојећа права тамошњим Србима. Нико из САД и ЕУ није касније тражио повратак тих права, нити Статус „1974+“ који је непрекидно то захтевао за косовскометохијске Албанце. Срби су у БиХ и Хрватској међународно призната права (Дејтонским и Ердутским споразумима) стекли борећи се у рату против држава које су им укинуле ранија права и НАТО-а који им је у томе помагао. На Косову и Метохији права су привремено одбрањена само у крајевима где су Срби већина и то захваљујући томе што у рату нису победили ОВК, ни њени савезници, већ је он завршен некаквим споразумом. Тамо где је до распада дошло мирно – у Црној Гори, Северној Македонији и Словенији – Срби у почетку нису уживали било каква колективна права, а до данас нису равноправни не само са већином, већ ни са осталим мањинским народима. Слично је и у Албанији. Једино трајније добро стање политичких и других права Срба одржало се током претходних деценија у Румунији и Мађарској, но док се у првој непрекидно висока права Срба одржавају, а симболичан број наше мањине смањује, у другој је положај додатно побољшан, а број увећан.

Рат у Украјини радикализовао је суседне национализме, као и политику САД и савезника према Србији и српском народу. Нелегалним именовањем Кристијана Шмита за високог представника УН у Босни и Херцеговини почео је нови талас кршења Устава БиХ. Поред невештих и слабо планираних интервенција нелегалног

и недемократског чиниоца какав је високи представник, радикализована је и већина чланова Уставног суда БиХ. Реч је о судијама којима је прошао мандат, чија већина су странци и Бошњаци блиски САД. Уставни суд је покушао да одузме имовину само Републици Српској (не и другом ентитету). Споменути већина је самовласно променила принцип одлучивања и сада је могуће да и без присуства судија Хрвата и Срба доноси одлуке. Будући да је до сада покушавао да мења уместо да тумачи устав, извесно је да би такав Уставни суд уз повољне околности, те подршку неке војске, могао да проба и да укине Републику Српску. Учестали су инциденти у јавности које по правилу изазивају Бошњаци. Када се у средишту неког скандала нађу грађани Срби, онда то добија вишеструке политичке размере и медијске одјекне у односу на све друге сличне догађаје.

Срби у Републици Хрватској и даље не уживају пуна права прописана међународним уговорима и локалним законима. Заједничко веће општина је и даље тек неваљана организација, право на језик и писмо је у великом броју места оспорено противно закону. Инциденти у јавности и кампање мржње су свакодневни.

У Северној Македонији српски народ и даље не ужива иста права која северномакедонска мањина користи у Србији. У Словенији српски народ, иако најбројнији после Словенаца, нема формална права националне мањине. У Албанији су Србима ускраћена чак и скромна права која су стекли између 2010. и 2020. године. Србија због „Отвореног Балкана“ није јавно спомињала права српског народа у Северној Македонији и Албанији, истиче се у анализи Напредног клуба.

Д. А.



ХОДОЧАШЋЕ

Прослава у Јожефварошу

Традиција окупљања на Илијином бунару и данас живи

Веома топло време које је владало петог августа ове године, није спречило бројне наше сународнике из Будимпеште и околине, да се у великом броју окупе крај бунара у осмом градском кварту, како би заједно прославили празник Светог пророка Илије.



Срби у Будимпешти сваке године, већ више векова, обележавају празник Светог Илије. Славиле су га Срби који су дошли у овај крај са патријархом Арсенијем III Чарнојевићем, а такође и пештански Срби, који су још од пре Велике сеобе овде живели. И они су илазили на извор, на дан Светог пророка Илије, како би освештали бунар.

Богослужење, освешћење кољива и воде, овога пута обавио је протонамесник Никола Почуча. Он је у својој беседи истакао важност овог поштованог празника и између осталог рекао:

„Светог Илију славио пре свега зато што је он својим животом прославио име Господње. Нека Господ буде милостив свима нама молитвама светога угодника пророка Илије, кога смо литургијски већ прославили у свим нашим храмовима 2. августа, а овде га прослављамо вечерњом службом. Хвала свима онима који су ово припремили и спомен врше, а нарочито самоуправи VIII кварта.“

После верског обреда, речима добродошлице гостима се обратио Мирко Митар Кркељић, председник Српске самоуправе VIII кварта:

„У првом реду бих желео да се захвалим оцу Николи на свечаној молитви. На данашњи дан тридесет трећи пут обележавамо Светог Илију, после обнављања бунара. Придружују нам се људи из Будимпеште и околине, али и из целе Мађарске. Данас су наши гости Банаћани, чланови КУД-а „Банат“, који ће касније одржати свој програм. За Српску самоуправу VIII кварта ово је веома важан дан, хвала свима који су дошли да увеличају овај празник. Наша самоуправа у овом саставу има част да пети пут организује ову приредбу. На овај начин чувамо спомен бунара и надам се да ће и убудуће да буде тако, све док буде Срба у Мађарској, а биће их.“

Од организатора овог догађаја сазнали смо да се припрема обнављање Националног универзитета за јавну управу, па ће у склопу те реконструкције и Илијин бунар бити обновљен следеће године. Митар Кркељић је истакао да ће се кварталска Српска самоуправа потрудити да се српски интереси заштите, да се ништа са бунара приликом реновирања не одстрањује, а такође и да се српској заједници и убудуће омогући обилазак овог ходочасног места.

Киша је сачекала да се кољиво и колач послуже код бунара, да би свечаност затим била настављена у сали Природњачког музеја. Перица Дунаи, уметнички руководилац „Баната“, представио је младе играче из Деске, Сегедина и Новог Сентивана – пету генерацију овог КУД-а, који ове године слави 75. годишњицу од оснивања.

Млади, леги и спретни фолклористи одиграли су нову кореографију „Игре из Београда“, а затим „Игре из



Димитровграда“. У програму је учествовао и фрулаш Рувен Фридман, ученик дешчанске Српске основне школе, који је већ више пута наступао у Будимпешти и редовно одушевљавао публику својим талентом. Поред фруле, он изврсно свира и на клавиру.

„Банат“. Сви учесници су били награђени великим аплаузом.

По завршетку програма, гостима је послужен ручак који је припремио Мирко Пандуровић, док се за жито побринула наша суграђанка Љиљана Ковачев. Прослава је настављена уз



Још двоје младих се овога пута представило публици. То су хармоникаши: Емеше Краснаи и Адам Косновски. Емеше је из Печуја и са Адамом је почела да свира у Музичком кампу у Дески. Једно другом су дали мотивацију и ово им је био први заједнички наступ. Адам је из Помаза и у Сегедин је дошао да похађа средњу школу, а сад игра и свира у КУД-у

музику оркестра „Село“, па су се многи ухватили у коло, уз свирку ловранских музичара.

Поред главног организатора, Српске самоуправе Јожефвароша, суорганизатори ове манифестације били су Културни центар „Српски венац“ и Удружење „Зора“, уз финансијску подршку Фондације „Бетлен Габор“.

К. П.



Поруке са калашке славе

ТРАДИЦИЈА

„Грех је да човек умре, а да не зна шта носи у себи“

Српска заједница у Калазу прославила је своју храмовну славу, Светог Архангела Гаврила. Црква у Калазу сазидаана је 1752. године, а торањ јој је придодат 1778. Од тога доба, Срби насељени у овом месту славе овог свеца као своју храмовну славу.

Свети Архангел Гаврило је, иначе, слава и српског храма у Чобанцу, који је сазидаан у исто време, али се тамо прославља на празник Светог Илије. Обележавање празника у Калазу почело је на свечаном бденију, када се вечерње и јутрење служе заједно. Празнично бденије са петохлебницом, вином, уљем и житом, служио је владика Лукијан. Сутрадан су свечану литургију служили свештеници Епархије будимске: протојереј Зоран Остојић, архијерејски намесник будимски, протосинђел Варнава Кнежевић, секретар Епархије будимске, јереј Љубисав Милисавић, помашки парох, протојереј Павле Каплан, парох у Бати, као и месни парох, протонамесник Зоран Живић и ђакон Стефан Милисавић, уз појане чланова новооснованог хора при КУД-у „Рузмарин“, под вођством ђакона Милисавића.

Славску беседу је одржао отац Љу-

бисав Милисавић и при том говорио о Архангелу Гаврилу који се јављао људима и за себе говорио да је онај који стоји пред престолом, лицем Божјим. Њега, који је људима доносио вести, односно благовести о Христовом и рођењу Светог Јована, верници су изабрали да буде заштитник целе парохије. Он њихове молитве узноси Господу, а у исто време је и посредник између верника и Бога, истакао је отац Милисавић.

Литија око храма је ове године изостала, због лошег времена. Празнично вечерње служили су свештеници Зоран Живић и Љубисав Милисавић, као и ђакон Стефан Милисавић. Презан је славски колач, који су припремили овогодишњи кумови, чланови породице Катице Мирковић. Део колача добили су кумови за следећу годину, а реч је о члановима новооснованог хора при КУД-у „Рузмарин“. Отац Живић је поздравио госте и



кумове и истакао значај крсних и храмовних слава, где се сваке године неко од парохијана пријави да он буде тај који ће у уме целе парохије да принесе дарове Богу, захвалност за целу годину, која је прошла и која долази.

Под шатором у црквеној порти постављена је празнична трпеза, где су присутни до касних вечерњих сати уживали у музици оркестра „Село“ из Ловре и укусном ручку. За послужење и програм постарала се калашка Српска самоуправа, на челу са председницом Катницом Мирковић, а уз подршку Фондације „Бетлен Габор“.

„Диван је Бог у својим светитељи-

ма, јер ми не живимо у Христово време, да можемо да га видимо и слушамо као његови апостоли. Ми о његовој доброту данас слушамо кроз јеванђеље, које се чита у цркви. Највећи грех је да човек умре, а да не зна шта носи у себи. А оно што носи је да постане као Христос, да постане човек, који ће у себи носити Бога, да би из њега излазиле само врлине, без мржње и зависти“, изјавио је отац Зоран Живић за наш лист.

Поводом храмовне славе, у калашком храму су постављени нови теписи, купљени од средстава добијених од градоначелника др Рохарда Гебла и Градске самоуправе Калаза. **К. П.**

Празновање у Чобанцу

Светковина окупила сународнике са севера Мађарске

У недељу, 30. јула, на дан који је посвећен Светој великомученици Марини, у народу познатој као Огњена Марија, Срби у Чобанцу прославили су празник и своју заветну славу Светог пророка Илију и храмовну славу Светог архангела Гаврила.

Нажалост, киша је спречила окупљање верника на живописном Бунарчићу, ходочасном месту у шуми крај Чобанца, па су отац Зоран Живић, калашки парох, јереј Љубисав Милисавић помашки парох и чобаначки администратор и ђакон Стефан Милисавић, многобројним верницима из Чобанца, Сентандреје, Помаза, Калаза, Сегедина и Будимпеште, свету литургију служили у месном храму Светог Архангела Гаврила.

На крају литургије су изнешене и освештане црквене сасуде, поклон од прошлогодишњих кумова, Ангелине и Ненада Ненадовића. После литургије, у Дому народности „Евгеније Думча“, сервиран је традиционални перкелт Золтана Планка.

Верници су се поново окупили на вечерњем, које је служио протојереј Зоран Остојић, а саслуживали: прото-

синђел Варнава Кнежевић, отац Љубисав Милисавић и архиђакон Инокентије Лукин. Протојереј Зоран Остојић је пренео поздрав и благослов епископа Лукијана и одржао славску беседу о значају живљења хришћанским животом:

„Једна црквена песма коју певамо на јутрењу каже: 'диван је Бог у светињама својим'. И заиста, ако погледамо, Господ се прославља кроз светитеље своје. Да ли су то анђели или арханђели, да ли су то светитељи, ученици или пророци, Господ пројављује висину своју, али и милост своју преко тих Божијих угодника. Ми смо се окупили у овој светињи у Чобанцу да прославимо двојицу угодника Божијих, Архангела Гаврила и пророка Илију, да пре свега прославимо храмовну славу. Знамо да су арханђели били ти, које је Господ створио да нам указују на пут

којим треба да идемо. Пророк Илија, иако није живео у периоду Христовом, ипак је пророковао и назначио долазак Господа нашега Исуса Христа. Зато ми треба да се уподобимо и једноме и другоме. Велики духовник, Свети Јустин Ђелијски, каже да у сваком човеку има онолико добра, да и анђели могу да му позавиде. Нажалост, човек може у себи и из себе да изнедри толико зла, да се и сотона постиди. Ми будимо ови први, који ћемо из себе да изнедримо свако добро, да долазимо у дом Господњи, да узносимо молитве предивном Господу, да молимо и од Светог Архангела Гаврила и од пророка Илије да нам дометну веру, да нам дају снаге, да ово време, које није лако, пребродимо и наставимо да идемо путем спасоносним, путем крстоносним“, рекао је отац Зоран Остојић.

Затим је благосиљао славске дарове, које су приредили кумови, породица Планк – Зорка, Золтан, Мирјана и Марко. Они су предали део славског колача Жужи Башић, председници Српске самоуправе у Чобанцу, која се прихватила кумства за следећу годину. Отац Милисавић се, такође, обратио кумовима и народу и честитао им славу.

Прослава је настављена у дому, уз музику оркестра „Рузмарин“ и Ерхарда Бендеа, тамбураша из Печуја. Гостица су послужене плескавице Мирка Пандуровића и домаћи колачи.

Прославу Илиндања организовала је и финансирала Српска самоуправа у Чобанцу, на челу са председницом Жужом Башић, а уз подршку Фондације „Бетлен Габор“.

К. П.



ВЈЕЧНАЈА ПАМЈАТ

Оглазак вредној активисти из Сечуја

Мирослав Вуковић

(1929–2023)

Српска заједница у Мађарској остала је без још једног свог члана. У својој 93. години живота, 27. јула ове године, у Сечују је преминуо Мирослав Вуковић, дугогодишњи старатељ месног српског православног храма у том месту. Сахрањен је на сечујском српском православном гробљу, на узвишењу поред Дунава, које гледа управо на српску православну цркву.

Мирослав Вуковић је рођен 5. октобра 1929. у Мађарбоји. Српску вероисповедну школу завршио је у родном насељу. Пошто су му родитељи били имућни, богати сељаци, као класне непријатеље 1950. године интернирали су их на Хортобађ. Та тешка и тужна времена Мирослав Вуковић никада није заборавио – када је био уморан и нерасположен, увек је причао о интернацији на Хортобађ.

Након повратка из логора, радио

је у винским подрумима у Печују, АФЕС-у, Фарми перади у Бару, и на крају у месној задрузи у Сечују. У српском православном храму, у поменутом барањском насељу, 16. фебруара 1959. године венчао се са Маријом Јевремовић, са којом је све до своје смрти живео у љубави и слози. Из брака се родила ћерка Цвета, коју је неизмерно волео и поносио се њоме. Након што је оболео, старатељство српског православног храма – ту ду-

жност је петнаест година обављао ревностно и одано – предао је својој омиљеној јединици, која и данас води бригу о светињи, која је један од драгуља Сечуја.

Мирослав Вуковић целог свог животног века радио је пуно и неизмерно је волео своју породицу. Био је прецизан у свом послу и надамсе привржен српству и Цркви.

Верни слуга Христове цркве доживео је дубоку старост. Последње године свога живота, када га је болест приковала за кревет, неговале су га и бринуле о њему супруга и ћерка. Преминуо је на дан Светог апостола Акиле, једног од седамдесет апостола, а на најдужи пут испраћен је из месног српског православног храма, где је опело служио јереј Милан Ерић, парох печујски.

Сахрањен је на сечујском српском православном гробљу, на узвишењу поред Дунава, које гледа управо на српску православну цркву посвећену Преносу моштију Св. оца Николаја у Бари, чији је чувар и старатељ био, и коју је увек волео, штитио и улепшавао.



Нека му је лака црна земља и вјечнаја памјат.

Предраг Мандић

ТЕАТАР

Новоси из Српској позоришта у Мађарској

Обновљена „Коштана“ ускоро на сцени

Многи се и данас сећају да су 1986. године матуранти Српско-хрватске гимназије у Будимпешти, са великим успехом приказали представу „Коштана“ Боре Станковића, у режији професорке Анице Мандић и кореографији Антуна Кричковића. Српско позориште у Мађарској, на иницијативу Зорице Јурковић Ембер, управо припрема нову верзију ове представе.



„Коштана“ је, као што је познато, драма познатог српског писца Бориса Станковића, који је живео и стварао у доба креирања модерне, а касније и југословенске књижевности. Ово је његова најпознатија драма, објављена 1902. године. Чита се као обавезна лектира, анализирају је и млади и стари. Стална је инспирација многим редитељима и глумцима, и много пута је била постављана на сцену. Представља једно од најчешће играних и најрадије гледаних комада у српским позориштима.

Тако су 1986. године, и матуранти Српско-хрватске гимназије у Будимпешти, имали прилику да играју у драми свих времена, у режији професорке Анице Мандић. Кореографију су радили чувени Антон Кричковић и његова супруга Марија Силчанов, а школски оркестар је водио професор Стипан Панчић.

Драма није изгубила своју популарност ни у 21. веку. Зорица Јурковић Ембер, која је и сама играла у „Коштани“ изведеној у Будимпешти, добила је жељу да обнови ову предста-

ву са гимназијалцима у Српској школи „Никола Тесла“, у драмској секцији коју води. Тако је дала идеју Митру Мирку Кркељићу, да напише модернији текст о Коштани.

Кркељић, професор српског језика и књижевности и млади српски писац из Мађарске, који иза себе има већ два сценарија за позоришне представе, радећи на тексту и хватајући њему занимљиве нити приче из уметничког аспекта, дошао је на идеју да то ипак не буде гимназијска представа, него порјекат Српског позоришта из Мађарске и Културног центра „Српски венац“.

Милану Русу, директору СПМ, допала се идеја и одобрио је пројекат. Учесници у представи су стари чланови овог позоришта, са својим подмлатком, омиљени код српске публике у Мађарској, као и уметници музичари и неколико фолклораша. После „Бучуре“, ово ће бити још једна Кркељићева представа намењена првенствено Србима из Мађарске.

У питању је нови комад, инспирисан оригиналом Боре Станковића, као и романом Петра Милошевића „Тиња Калаз“. Ово ће бити представа у знак овог недавно преминулог славног пи-

сца, Србина из Мађарске. У комаду се налазе и оригинални биографски моменти праве Коштане, Малике Еминовић. Надимак је добила по очима, веригама. Крупне, као у кошуте, пламено су исцјавале неукротиву младост. Она је била стварна, дивље жива и необуздана, а опет некоко пута и чиста, у магли кафанског дима. Кркељић је увидео да кроз оригинално дело, читалац врло мало сазнаје у самој Коштани и, са жељом да јој се одужи, написао је комад где се приказује њен живот из другачијег аспекта, него што је то до сада виђено. Представа је наставак и надоградња филозофских размишљања писца, која се прожимају у његове две претходне представе, „Највише на цвету“ и „Бучура“. У представи може само да се наслути која је сфера реалности, а која маште, са неколико додатних ликова, који не постоје у класичној комаду. Садржи многе теме српског фолклора и патријархалних обичаја тога времена.

Пробе су почеле у јулу месецу, а после мале паузе настављају се у другој половини августа. Премијера је предвиђена за октобар месец ове године.

Катарина Павловић Бачи



VI Српски фолклорни табор у Морахалому

ФОЛКЛОР

Ансамбли „Рузмарин“ и „Банат“ рачунају на подмладак

У заједничкој организацији калашког Културно-уметничког друштва „Рузмарин“ и дешчанског „Банат“, у Морахалому је одржан шести по реду Српски фолклорни табор, који је окупио око тридесет младих фолклораша из оба ансамбла.



Чланови подмлатка два КУД-а, њих двадесет шесторо, предвођени Зорицом Косновски и Перицом Дунајијем, уметничким руководиоцима подмладака два ансамбла, имали су идеалне услове за рад у Зеленој кући и шумској школи, у популарном бањском градићу наомак Сегедина.

Како током преподневних сати, тако и поподне, кампери су марљиво вежбали, са циљем да продубе своје играчко и певачко умеће. Посебан нагласак ставили су на „Влашке игре“,

којима желе да се представе на јесен, на јубиларном концерту дешчанског КУД-а „Банат“.

Друга кореографија која се нашла у центру пажње вредних фолклораша - „Крајиште“, такође је добила доста простора на кампу. Учесници су током напорних вежби пажљиво пратили стручне савете својих руководиоца, а умору није било трага ни упркос великој врућини која је тих дана владала.

Стручни рад кампера, ове године, помогла је и наша позната солистки-

ња, етно певачица Бранка Башић, која је са полазницима увежбавала српске песме, пре свега оне из јужне и централне Србије.

Поред тога, она је, као интерпретатор и етномузиколог, учесницима кампа пренела и своја искуства, везана за исправну технику дисања; одржала је и специфично „загревање“ пред само певање, указала на важност артикулације и поделила савете за најбоље технике певања. Поласници кампа су пажљиво пратили инструкције своје гошће и нема сумње да ће им савети Бранке Башић бити од велике користи.

У слободно време су одлазили на купање, сунчали се, у вечерњим сатима су се дружили, учествовали у друштвеним играма, сумирали своје зна-

ња, а незаобилазне су биле и игранке – или тзв. плесачнице.

Едукатори су пажњу усмерили и на исправност покрета, исправно држање тела, поделили савете за понашање на бини, а занимања су се одвијала са циљем да се учврсти фолклорни спој играча два ансамбла. У успех петодневног рада у кампу могла је да се увери и публика, која је на лицу места, у склопу завршне вечери, имала прилику да одгледа фолклорно умеће младих играча.

Приређивање овогодишњег заједничког фолклорног кампа омладинских група „Рузмарина“ из Калаза и „Баната“ из Деске, материјално су подржали Уред премијера и Фонд „Бетлен Габор“.

П. М.



Сегединско културно лејо

Веселе ноте на Балканском фолклорном табору

Савез народности у Сегедину приредио је у Дому културе „Шандор Балинт“ Балкански фолклорни табор. „Четири дана у знаку балканских игара у Сегедину“, гласио је позив организатора заљубљеницима у српски, бугарски, грчки и трачански фолклор.

Организатори традиционалне манифестације и ове године сматрали су важним да у че-

твородневни програм уврсте презентацију и увежбавање народних игара и песама. Тај задатак поверили су

Кристифору Брцану, председнику дешчанског КУД-а „Банат“, који је већ првог дана петодневног табора – 19. јула – имао част да отвори камп и са полазницима увежбава српске народне игре.

Занимања су одржавана пре и поподне, а поштоваоци српског фолклора имали су прилику да уче и српске песме, да се упознају са тајнама израде и лепотама торонталског ћилима, који је присутнима представила Ева Брцан, руководиоца Радионице „Златне руке“ КУД-а „Банат“.

Љубитељи српских народних игара су упркос готово неподношљивој врућини, у сали марљиво пратили инструкције свог учитеља фолклора, Кристифора Брцана.

Вечерњи сати такозваног „Српског дана“ протекли су у знаку заједничког кола и малог течаја српског фолклора. Музичку пратњу играчима је за ту прилику обезбедио Оркестар „Банат“.

Учесници „Балканског фолклорног табора“ и ове године имали су прилику да се упознају са лепотама фолклора балканских народа. Међу њима, и српског, који је веома разнолик по питању ритма, корака, начина игре, музике инструмената и песама, као и по питању народних ношњи. Захваљујући овој традиционалној културној манифестацији, српски фолклор је свакако добио нове љубитеље и поштоваоце.

П. М.



ЕДУКАЦИЈА

Камп ручне радиности у Дески

Особености индијанске културе и начина живота

У настојању да уведу новине у досадашњу концепцију Кампа ручне радиности, организатори из Деске су одлучили да ове године он буде посвећен северно-америчким Индијанцима и њиховој култури.



У организацији Самоуправе Срба у Дески, у дешчанском Културном, образовном и духовном центру „Свети Сава“ одржан је „Камп ручне радиности“. Главни организатори табора, предвођени сурпужницима Евом и Кристифором Брцаном, ове године определили су се за увођење новина, што је многе у првом маху изненадило. На крају, оваква одлука руководиоца кампа показала се исправном, и готово пе-

десеторо деце се пријавило, како би се упознали са тајнама и лепотама индијанске културе.

О разлозима измене уобичајене концепције „Кампа ручне радиности“ у Дески, Кристифор Брцан, руководиоца ССД-а и председник КУД-а „Банат“, рекао нам је да су деца током целе школске године, па и ван тога – преко фолклора и музике – свакодневно укључена у нашу културу. „Што се тиче ручне радиности, већ

годинама користимо елементе, делове и теме директно из наше културе. Сада смо се определили за нешто ново, а знамо да деца воле све што је ново и популарно, а то је и индијанска култура“, рекао нам је Брцан.

Могуће је да су многа деца са кампа већ прочитала понешто о Индијанцима, и то захваљујући Карлу Мају и његовим књигама „Кроз пустињу“, „Благо у сребрном језеру“, „Винету“, „Син ловца на медведе“, „Олд Шетерхенд“ итд. Упознала су се са делом културе Индијанаца, њиховим начином свакодневног живота, враћајући се у историју. Истакнута је и индијанска уметност и култура, која је за данашње генерације итекако занимљива. То се догодило и у Дески. Мали кампери уживали су радећи на постављању шатри, припремајући себи доручак, израђујући стреле и лукове, а радо су купили и гранчице за правење ватре.

Рад са дрветом посебно их је одушевио, а захваљујући томе, сами су себи припремили некадашња борбена средства, коришћена на Дивљем западу. Сем тога, учесницима кампа се пружила прилика да, у склопу табора, посете и један салаш у Макови, где су имали разне анимације, стекли незаборавне утиске и доживели веома лепе тренутке.

У табору су организатори манифестације настојали да изврше спој некадашње индијанске културе са српском, у чему су и успели. О томе сведоче и речи Миле и Рувена Фридмана: „Много тога смо радили у табору. Правили смо нож, „gölyaláb“ (шту-



ле - прим. аутора), секиру и сл. Када нисмо имали занимања, играли смо фудбал и дружили се. Добро је овде у кампу, баш нам се свиђа. Све је добро!”

Последњег дана манифестације деца су за своје родитеље приредила изненађење. Скувана је мућкалица, чије састојке су деца ољуштила, изрецакала уз помоћ Кристифора Брцана, и позвала их на гозбу.

Овогодишњи „Камп ручне радиности“ у Дески, у знаку индијанске културе, биће, рекли су нам учесници, незабораван, а његово одржавање суфинансирани су Уред премијера и Фонд „Бетлен Габор“.

П. М.



На кампу у Баји и учеснице из Србије

Заштита и спасавање у ванредним ситуацијама

Бајска испостава Дирекције за заштиту и спасавање у ванредним ситуацијама и Жупанијски савез удружења за цивилну заштиту, организовали су камп којим желе да популаришу ватрогасну службу и противпожарну културу.

Под руководством Шандора Гедена, ватрогасног пуковника, инспектора Бајске ис-

поставе Дирекције за заштиту и спасавање у ванредним ситуацијама и његових колега, педесеторо деце уче-



ствовало је у раду шестог по реду „Табора за заштиту и спасавање“. Међу њима биле су и четири девојке из Бајмока, у Србији: Жељана, Ема, Лена и Евелин. И оне су свакодневно учествовале у занимањима, која су имала за циљ да промовишу важност едукације младих у области полицијских, ватрогасних и здравствених делатности, на пољу заштите и спасавања у ванредним ситуацијама.

„Држимо предавања и вежбе, показујемо опрему ватрогасаца, полицајаца и здравствених радника, настојимо да популаришемо ватрогасну службу и противпожарну културу, полицију и рад здравствених радника“, рекао нам је пуковник Шандор Геден, који је додао да тabor младе полазнице подучава самосталности. При томе, велики нагласак ставља на дисциплину, самоконтролу и учење.

Ема Новић, учесница из Бајмока, нам је открила да је њу лично највише одушевила едукација о ватрогасцима: „Највише су ме привлачила занимања

из области ватрогасства, пошто и код куће одлазим на едукације и разне ватрогасне тренинге. У табору је супер. Спавамо у шатри, имамо разна предавања, обуке. Посебно ме је одушевило предавање о звездама, из астрологије. Имамо времена и за дружења, тако да је супер овде у Баји.”

Петодневни камп за заштиту и спасавање у Баји за тили час је прокујао. Полицијска, ватрогасна и здравствена едукација младих наставиће се и до године, када ће, без сумње, такође, бити много заинтересованих.

П. М.



Српске судбине током револуције 1848/1849 године (75)

ФЕЛТОН

Жестока борба код Србобрана

Хонведи бесно кидисаше и са фекетићке стране преко ледине и ораница Торине. Нимало их не заплаши оркан топовске ватре.

Код шанца према Врбасу и Фекетићу завлада нервоза и узбуђење. Стрелци су стајали у два реда иза палисаде. Знатижељно су виркали иза шиљатог коља и пружем испрепелетеног плетера. Испред топова дизали су се широки кошеви испуњени земљом.

- Капетане, да ожежемо по њима? – нестрпљиво упита искусни топџија Радонић.

- Да ји мало почастимо куршумом? – Хја, сузу му материну! Кол'ко ћемо још да чекамо?

- Само мирно, браћо! Стрпите се још малко... Доће маца на вратанца! – смиривао их је капетан Голубски гледајући испод шаке чете хонведа.

- „Море, не знаш ништа, посраће се Маџар Пишта!“ – повика изненада један млади Сентомашанин, па одмах настави да декламује: „И његова жена 'оће, да те води у то воће, да те тамо свог усере, али да те не опере!“

Сви се грохотом насмејаше.

- 'Оћемо ли, више, сунце му калајисано! – узвикну неко нестрпљиво из буљука.

- Сачекајмо још мало, да узалуд не трошимо барут! – рече мирним гласом Бига. Његово искусно војничко око трагало је за слабим тачкама јединица које су се све брже приближавале.

Жмиркајући очима капетан Бига опази како преко благих хридица и рита Разлеви напада тек пешадија пуковника Бакоњија. „Чуди ме како овдје нису постројили још више јединица“, изненади се Бига. „Е да није, вала, ка'ка превара? Која кита, круте?“, процеди кроз зубе.

- Пали! Пали! – одјекну изненада глас капетана Биге.

- Удри! Ожежи! – чуло се са свију страна.

- Не дај им да прићу! – повика капетан Голубски.

- Ако оде продру, биће белаја! – цикну млади Степа Каћански, па испали кремењачу.

- Знаш кад ће оде продрети? На куљев дан! – довикне му Радонић.

- Никад! Матер да јим ђаво зајаши!

- Утерам ја свима њима овај мој бес!

Шанац поново заплусну смех.

- Брже пуните те топове! – нареди озбиљним гласом Бига.

- Разумем! – продра се топџија.

- Матер јим 'ладно чело љубила! – опсова један младић, па опали левим топом. Ђуле пролети изнад главе нападача, па експлодира далеко иза редова хонведа.

- Не пуцај узалуд! Шпоруж џебану! Циљај добро, па тек онда ожежи! – упозоравао га је Бига.

Пуцало се без престанка.

- Живо! Живо! – повикаше сви у глас.

Храбре жене и девојке вешто су пуниле пушке и кубуре.

Хонведи бесно кидисаше и са фекетићке стране преко ледине и ораница Торине.

Нимало их не заплаши оркан топовске ватре.

Тек кад загрмеше дугачке пушке момака капетана Боснића и Дунђерског, у њиховим редовима настаде право комешање.

Многи погинуше или се рањени превртаху у прашини урлајући и болно запомагајући.

- У силовитом нападу хонведи не приметеше

курјачке јаке прекривене свежим шашом. Надомак палисаде упадоше у њих. Забијено оштро коље цепало им је утробе и пробураило желуце.

- Једна јединица регименте „Шандор“ ипак је некако успела да се домогне српског грудобрана. Чврсто држећи пушке похиташе ка врху шанца. Пуцњава са свих страна. Оштра сечива јатагана, британских сабљи и дугих бајонета парали су људско тело. Дивљи ратни поклич, болни урлици и грдне псовке. Корак по корак брањеници ипак устукнуше пред толиком силом. Нападаци полагањом, али упорно напредоваше. Двадесетак хонведа упаде у шанац. Настаде бесни покољ. Прса у прса. (...)

Драгомир Дујмов



Савремени приказ борбе код Србобрана

16. августа 1717 – У бици код Београда у аустријско-турском рату, у којој се на страни Аустријанаца борило и 6000 Срба из Војводине, принц Еуген Савојски потукао је турску војску и заузео Београд. Пожаревачким миром, који је уследио 1718. Аустрији је припала северна Србија, Банат и северна Босна.

16. августа 1921 – Умро је краљ Петар Први Карађорђевић, краљ Србије од 1903. до 1918. и потом до смрти, Краљевине Срба, Хрвата и Словенаца. Сахрањен је у породичној гробници Карађорђевића на Опленцу. Наследио га је син Александар Први.

16. августа 1984 – Умро је српски писац Душан Радовић, уредник дечјих редакција Радија и Телевизије Београд и аутор популарне емисије Студија Б „Београде, добро јутро“.

17. августа 1552 – У Београду је штампана прва књига ћирилицом, позната као „Београдско четворојеванђеље“.

17. августа 1908 – Умро је српски писац Радоје Домановић, мајстор политичке сатире, која у његовим најбољим приповеткама („Страдија“, „Вођа“, „Данга“) досеже ниво универзалне критике људске нарави и друштвених институција.

18. августа 1805 – Срби су у једној од највећих битака током Првог срп-

ског устанка, на брду Иванковац код Ђуприје, први пут потукли отоманску војску.

18. августа 1831 – У Будиму је рођен композитор, пијаниста и хоровођа Корнелије Станковић, познат по записима и хармонизацијама српског црквеног појања које до тада није било записано. Био је први српски школовани композитор, мелограф, диригент, пијаниста и музички писац. Оставши рано без родитеља, једно време је живео код старије сестре у Араду, где је похађао основну школу и два разреда гимназије. Потом је прешао у Сегедин, те код брата Јосифа у Табан, да би похађао и завршио гимназију у Пешти (1849). Захваљујући моралној и материјалној помоћи породичних пријатеља, брачног пара Јелене и Павла Риђичког од Скрибешћа, 1850. године отишао је на студије музике у Беч. Неизлечива болест, туберкулоза, младом уметнику је онемогућила жељено музичко усавршавање у Русији. Преминуо је у тридесет четвртој години, уочи Ускрса, 4/16. априла 1865. године. Сахрањен је на српском гробљу у Табану. Када је ово гробље исељено, његови посмртни остаци су пренесени на Будимско гробље, одакле су на иницијативу Музичког друштва „Станковић“ 1940. године пренети у Београд и 25. фебруара сахрањени на Новом гробљу, у Алеји великана, поред Стевана Мокрањца.

18. августа 1948 – У Београду је потписана Дунавска конвенција којом је договорено да у управљању Дунавом и његовом пловидбом учествују само приобалне земље. Основана је и Дунавска комисија са седиштем у Будимпешти.

18. августа 1990 – Југославија је трећи пут постала светски првак у кошарци на 11. светском шампионату у Аргентини.

19. августа 1878 – После жестоких уличних борби, аустро-угарске трупе су ушле у Сарајево и успоставиле своју управу.

20. августа 1854 – Пуштена је у рад прва железничка пруга на територији Србије. Повезивала је Белу Цркву са данашњим румунским делом Баната.

20. августа 1872 – Престао је да излази српски лист „Даница“, најзначајнији књижевни часопис српског романтизма, који је од фебруара 1860. три пута месечно штампан у Новом Саду. „Даница“ је окупљала младе српске песнике романтичаре, Јакова Игњатовића, Ђуру Јакшића, Јована Јовановића Змаја, Лазу Костића.

20. августа 1884 – После четири године градње, свечано

ВРЕМЕПЛОВ

је отворена зграда Београдске железничке станице.

21. августа 1898 – Рођен је књижевник Душан Матић један од најзначајнијих српских надреалистичких песника.



Композитор, пијаниста и хоровођа Корнелије Станковић рођен је 18. августа 1831. у Будиму

ЈУБИЛЕЈ

Годишњица певачког друштва из Сентандреје

Три деценије непрекидног рада Црквеног хора „Јавор” (1)

У намери да сачувамо сећања на историјат Црквеног хора „Јавор” који је са извесним прекидима, био више од сто година активан у Сентандреји, Помазу и Калазу, а потом поново у Сентандреји, под истим именом, забележили смо причу њиховог дугогодишњег хоровађе, Мирослава Брцана.

Господин Брцан је био на челу мушког хора „Јавор” 34 године, тачније од децембра 1989. до јануара 2023. Неки од чланова „Јавора” су још увек активни као појци и веома су важан део црквене службе. Нажалост, многи су се упокојили и са њима су отишли и њихови прекрасни гласови.

„Српске недељне новине” су повремено објављивале приче неколико чланова „Јавора”, а сада у виду фелтона износимо сећања Мирослава Брцана, вође овог хора, који је и члан Ансамбла „Вујичић”. Њега шири српска заједница познаје као свестраног и угледног уметника. Подсећамо да је наш лист објавио опширан интервју са њим поводом престижне награде „Мађарско наслеђе”, која је „Ансамблу Вујичић” 2019. додељена за вишедеценијску делатност на очувању јужнословенске народне музике.

Ансамбл постоји већ пола века и у њиховом репертоару преовлађује музика коју су записали Бела Барток и Тихомир Вујичић. Хор „Јавор” је у више наврата добијао захвалнице и признања, међу којима су најзначајније:

Светосавска повеља Самоуправе Срба у Мађарској и Орден Светог Саве другог степена од Синода Српске православне цркве, 1997. године.

Поред доприноса лепоти православног богослужења, хорови врше и нарочиту мисионарску улогу, сведочећи кроз уметнички израз лепоту православне вере. С обзиром на то да се српска култура развијала у нераскидивој симбиози са православном духовношћу, делатност црквених хорова значајна је и у представљању свеукупног културног наслеђа српског народа.

Прича о „Јавору” осликава догађаје из прошлости, друштвено-историјске и културне прилике и именује бројне чланове који су чинили популарни сентандрејски хор. Подсећање на њихов рад могло би да буде подстицајно за млађе генерације, у смислу враћања изворности, црквеној и народној музици.

У својим ранијим интервјуима, Мирослав Брцан је увек наглашавао да је православно црквено појање исто тако дивно, као и наша народна музика. Поред црквених песама, хор је не-



говао и репертоар старих народних и родољубивих песама, чија лепота узноси у небо. Срце трепери уз „Винску песму”, „Што ћутиш, ћутиш, Србине тужни”, „Тихо ноћи”, „Синоћ кад је пао мрак”, „Ој, Јело” и друге.

Музика је саставни део живота, спона између Бога и Човека. Библија даје најранији податак о музици (Јов. 38:7). Када је свет обликован, звезде су пале и сви анђели су викали радосно. Тако је музика почела у рају, пре него што је створена Земља. Разноврсна у изразу, она радује, умирује и теши, али и оплеменењује душу.

У делу цркве пред олтаром, обично одвојеним једним или два степеника од наоса цркве, налази се певница, северна и јужна. У малим црквама налази се само једна. За певницом у току богослужења су појци, који активно учествују на служби. Одговарају на јектенија, певају или читају одређене црквене текстове, како је прописано тропаром.

Улога диригента је веома важна, захваљујући њему певачи у хору звуче уједначено и складно.

Славица Зељковић

НЕВЕН

Ученички састав

Излет српских гимназијалаца у Вереце

Освануо је дан, који су ученици Српске гимназије „Никола Тесла” дуго ишчекивали. Он је за млађе генерације био још једно ново искуство и авантура. Три одељења једанаестог и два десетог разреда, на челу са разредним старешинама Оливером Мунишић, Андреем Мештер Апјокне, Лазаром Которчевићем, Еником Матаи и Драгомиром Дујмовом, као домским старешинама Дором Копуновић и Драганом Меселција, кренула су на излет, у посету истој локацији, насељу Вереце, надомак Будимпеште. То је мало место, које лежи на левој обали Дунава и посетиоцима пружа могућност војне чамцем, у чему су се ученици једанаестог разреда и опробали.

Најпре су ученици једанаестих разреда били подељени у четири групе од по двадесет особа, међу којима су се нашли и водичи, људи који су имали претходно искуство са веслањем. Они су нам давали инструкције како да весламо правилно. У почетку је било тешко и требало нам је неко време да усвојимо нову технику, али касније је постајало све лакше и интере-

сантније. Занимљиво је да се на самом почетку сваког чамца налазио бубањ, у који је ударала једна особа, дајући ритам осталима. На тај начин је веслачима олакшано веслање, јер су сви истовремено спуштали и подизали весла. Зато смо морали да будемо сложни и да пратимо покрете једни других, а то је допринело остварењу боље сарадње између свих нас. Ова активност је трајала око четири сата, а у међувремену смо направили две краће паузе како бисмо мало предахнули. Задовољни, али не и потпуно исцрпљени, вратили смо се на место на обали одакле смо кренули.

Слободно време смо испунили дружењем – играли смо одбојку на песку, картали смо се, разговарали, а пошто је дан био топао и сунчан, такође смо се и сунчали. Након тога полако смо се упутили ка смештају, где је требало да преноћимо. То место се налазило на око два и по километра од обале и до њега смо сви заједно дошли пешке. Бунгалови, мале дрвене куће у којима смо били смештени, налазили су се у једној шуми, а у близини је била огромна ливада, која је представљала савршено место за

спортске активности. Иако смо у смештај дошли у поподневним сатима, били смо свесни да се дан неће завршити скоро и да нас чека још активности.

Након вечере коју смо једва дочекали после захтевног веслања, искористили смо још мало дневне светлости, која нам је преостала, и поново играли одбојку и разгледали шумовиту природу, која се налазила свуда око нас. Залазак сунца нас није спречио да наставимо дружење. Окупили смо се испред бунгалова на отвореном, пуштали смо музику, певали и играли, уживајући у остатку вечери. Дружење је трајало све док нисмо потпуно били исцрпљени, али испуњени утисцима и задовољни целокупним током дана били приморани да одемо на спавање.

Следећи дан нам је почео рано. Доручковали смо и спремили се за полазак из смештаја. Пошто смо били одушевљени обалом Дунава, а и желели смо да проведемо бар још мало времена заједно и квалитетно, вратили смо се до реке. Поново смо уживали у лепом дану и природи, у којој смо боравили све време. Ту смо ставили тачку на овогодишњи излет и на тај начин попунили још једну страницу нашег живота, која је чувар свих нових пријатељстава овде склопљених и свих дешавања кроз која смо заједно прошли, упознајући боље једни друге. Ово искуство ћемо сигурно памтити дуго, а остаје нам још да се надамо да ће их убудуће бити још више.

Сара Павловић, ученица 11/б разреда



Срдочно вас позивамо на црквену славу

УСПЕНИЈЕ ПРЕСВЕТЕ БОГОРОДИЦЕ

28. августа 2023. године
у Новом Сентивану
ПРОГРАМ

27. августа

- 18:00 - Празнично вечерње

Након вечерња, у светом храму промоција књиге: „Храм Успенија Пресвете Богородице у Новом Светом Ивану“, аутора о. Светомира Миличића и др Светислава Рајшића. Издање је посвећено овогодишњем јубилеју, 170. годишњици од зидања светиње.

28. августа

- 10:00 - Св. Литургија, коју прати хор „Свети Серафим Саровски“ из Зрењанина;
- 16:00 - Вечерње са резањем славског колача и благосиљањем кољива;
Свечани славски обред ће се обавити у светом храму након вечерњег богослужења;
- 16:30 – Културно-уметнички програм у порти светог храма, уз послужење за све присутне;
- 19:00 - Цивилни дом: Свечани бал са вечером;
За добро расположење побринуће се Оркестар КУД-а „Банат“ из Деске.

Организатори:

Српска православна црквена општина Нови Сентиван
Српска народносна самоуправа Нови Сентиван

Покровитељи:

Уред Премијера и Фонд „Бетлен Габор“
Сеоска самоуправа Нови Сентиван
Српска народносна самоуправа Нови Сентиван



Срдочно Вас позивамо на црквену славу

ПРЕОБРАЖЕЊЕ ГОСПОДЊЕ која ће се одржати

19. августа 2023. године
у Дески
ПРОГРАМ:

18. августа

- 18.00 часова: Празнично вечерње
- 19.00 часова: Завршни концерт полазника Музичког кампа, у дворишту Српског културног, образовног и духовног центра „Свети Сава“.

19. августа

- 10.00 часова - Св. Литургија, освећење грожђа и литија;
Свету Литургију прати Хор „Свети Серафим Саровски“
- 16.00 часова - Вечерње са резањем славског колача и благосиљањем кољива. Свечани славски обред ће се обавити у светом храму након вечерњег богослужења.
- 17.00 часова - Послужење за све присутне (вечера по принципу шведског стола) у дворишту Српског културног, образовног и духовног центра „Свети Сава“.

За добро расположење побринуће се Оркестар „КУД Банат“ из Деске.

Организатор:

Српска православна црквена општина Деска

Покровитељи:

- Уред премијера и Фонд „Бетлен Габор“
- Самоуправа Срба у Мађарској
- Српска народносна самоуправа Деска - КУД „Банат“ Деска



Храм Светиој великомученика Георгија у Будимпешти

РАСПОРЕД БОГОСЛУЖЕЊА ЗА АВГУСТ 2023.

19. 08. субота – Преображење Господње – служба у Сентандреји
20. 08. недеља – Света Литургија 10 ч.
26. 08. субота – Вечерње 18 ч.
27. 08. недеља – Света Литургија 10 ч.
26. 08. недеља – Вечерње 18 ч.
27. 08. понедељак – Успене Пресвете Богородице - Велика Госпојина
Света Литургија 10 ч.

Јутрење се служи сваког дана у 8:00 час.
Вечерње се служи суботом и уочи празника у 18:00 час.



Хуманитарна акција

ПОЗИВ ЗА ПОМОЋ СТРАДАЛИМА У ХРВАТСКОЈ

С обзиром на катастрофалне последице настале услед земљотреса у Хрватској, а пошто страдалима у природној непогоди и даље пуно тога недостаје, показујући солидарност са људима у невољи, Печујско-барањско српско удружење и Печујска српска православна црквена општина поново организују прикупљање помоћи за страдале у земљотресима у суседној држави. Помоћ се очекује у кухињским апаратурама, белој техници, постељини и посућу. Што се пак деце тиче, малишанима ће на самом старту нове школске године бити потребни школски прибори: оловке, пера, ператонице, па чак и школске торбе.

Добровољни, хуманитарни прилози очекују се до 23. августа у центру печујских Срба у Улици Зринског број 15.

Две српске организације са седиштем у Печују позивају људе добре воље да узму учешће у хуманираној акцији и својим прилозима потпомогну старадале у Хрватској од земљотреса, коју је природна непогода задесила још крајем 2020. године, а радови на санацији теку веома споро. Помоћ страдалима биће достављена 24. августа ове године.

Печујско-барањско српско удружење и Печујска српска православна црквена општина се унапред захваљују свим људима добро воље и подршци браћи и сестрама на Банији, Хрватској.

Контакт телефони: јереј Милан Ерић, парох печујски - 30-659-5790; Предраг Мандић, председник Печујско-барањског удружења - 30-9699-020



СРПСКЕ НАРОДНЕ НОВИНЕ

СЕРБСКЕ

НАРОДНЕ НОВИНЕ.

www.snnovine.com

СРПСКЕ НЕДЕЉНЕ НОВИНЕ – Лист Срба у Мађарској ✦ Издавач: Српски медијски центар (ДОО-Кфт) ✦ За издавача: Радојка Филаговић ✦ Главни и одговорни уредник: др Драган Јаковљевић ✦ Финансијер: Кабинет мађарског премијера (Miniszterelnökség) и Bethlen Gabor Alapkezelő Zrt. ✦ Фоторејтор: Иван Јакшић ✦ Седиште редакције: Falk Miksa u. 3, 1055 Budapest ✦ Поштанска адреса: Szerb Országos Önkormányzat, Szerb Hetilap, Falk Miksa u. 3, 1055 Budapest ✦ Имејл уредништва: snnbudimpesta@gmail.com ✦ Web: www.snnovine.com ✦ Графички прелом листица: Тибор Фуксел ✦ За штампању: Szedestűkör Vt.: Ференц Ибош ✦ Текстуралне прилоге и фотографије примамо искључиво у електронској форми. Уредништво задржава право лекторске обраде и скраћивања текстова у складу са расположивим новинским простором. ✦ СРПСКЕ НЕДЕЉНЕ НОВИНЕ су 2013. године награђене угледним друштвеним признањем – ВЕЛИКОМ ПЛАКЕТОМ УДРУЖЕЊА КЊИЖЕВНИКА СРБИЈЕ, за објективно и правремено информисање, неговање српског језика и ћирилице и јачање веза српске заједнице у Мађарској са матичном државом Србијом и Удружењем књижевника Србије. ✦ HU ISSN 2061-0238

Зашто празнујемо Преображење Господње

Празник Преображење Господње посвећен је тренутку када се, како каже хришћанско предање, Христос на гори Тавор пред апостолима преобразио и засјао као сунчева светлост. У народу се обично каже да од Преображења углавном више нема великих врућина. Такође се некада веровало и да је Преображење последњи дан за купање у рекама.



Предање још каже да је Исус, након што је апостолима рекао да ће страдати, на гору Тавор повео Петра, Јакова и Јована да „им отера тугу и учврсти веру“. Тада, за време молитве, Господ се преобразио и како је записано „његово лице сјало је као сунце, а хаљине беху беле као светлост“.

„Тада се Христу и апостолима јавио Мојсије и Илија који су говорили са Господом о његовој смрти у Јеру-

салиму“, наводи се у верским књигама.

У цркви се на Преображење, у знак захвалности Богу на плодовима за исхрану, освећује грозђе и дели народу, а у крајевима где нема грозђа освећује се друго воће. Сваки празник и његови обичаји везани су и за годишње доба у које празник 'пада'. Зато се у народу обично каже да од Преображења углавном више нема великих врућина. Такође се некад ве-

ровало да је Преображење последњи дан за купање у рекама.

„Једнога дана, треће године Своје проповеди на земљи, Исус поведе апостоле Петра, Јакова и Јована и изађе с њима на гору Тавор да се моли Богу. Док се молио, Његово се лице измени и засија као сунце, а хаљине Његове постадоше сјајне и беле као снег. Тако се Он преобрази пред њима и показа део Своје божанске славе. Поред Христа указа се Мојсије и Илија и разговараху с Њим о смрти која Га чека у Јерусалиму.

Затим се спусти један сјајан облак и заклони их, „и гле, глас из облака говораше: ово је мој љубљени Син, који је по мојој вољи; њега слушајте.“ (Мт. 17:5)

Кад апостоли чуше глас Божји, уплашише се и падоше лицем на земљу. Исус им приђе, додирну их и рече: „Устаните и не бојте се!“ (Мт. 17:7) Кад подигоше очи, облака више није било. Видеше самога Исуса који је опет имао Свој обичан изглед. И сиђоше с горе.

На гори Тавору, као и на реци Јордану три године раније, Бог Отац потврђује да је Исус Син Божји. Такође појављивање двојице старозаветних пророка, Мојсија и Илије, као Исусових слугу, разбија јеврејску заблуду да је Исус неки од пророка (Илија, Јеремија...), већ се Он овим представља као Цар над пророцима. Овим је Господ хтео да ојача веру својих ученика како у наступајућим данима Његовог страдања не би отпали од Њега.

Он није повео све апостоле, већ само тројицу најљубљенијих, зато што је знао да ће Га Јуда издати, те зато није био достојан да види Божанску славу Христову, а опет није хтео да га остави самог под гором да не би касније тиме правда своје издајство.

Преображење се у Православљу убрја у дванаест великих Христових празника. Слави се на Истоку од 7. века. Западна црква унела га је у свој календар тек 1457. године, и то у славу победе хришћанске војске над Турцима код Београда. Наиме, Јанош Хуњади, код нас звани Сибинјанин Јанко, мађарски великаш, заједно са франевцем Иваном Капистраном спре-



чио је са војском продор Турака на север. Обојица су кратко након победе умрли, први у Земуну, а други у Илоку.

Преображење пада увек у време Госпојинског поста. Зато је празнична трпеза увек посна, обогаћена рибом и вином. Данас се на крају Свете Литургије служи обред свештања грозђа. У црквеним богослужењима празнује се седам дана, током којих се певају песме посвећене овом јеванђелском догађају.

На икони Преображења представљен је Господ Исус Христос на гори, окружен светлошћу, са саговорницима Илијом и Мојсијем, док тројица апостола, Петар, Јаков и Јован, уплашени леже на земљи.

Има бројних храмова посвећених овом празнику, у Милтону (Онтарио, Канада) Панчеву, Загребу, Сокобањи, Смедеревској Паланци и други, као и манастира, као што је Преображење у Овчару. Један од најупечатљивијих описа празновања налазимо код Јакова Игњатовића, који дочарава прославу у славној Сент Андреји. Не где се на данашњи дан одржавају сабори, као у манастиру Миљкову код Свилајнца, Ораховици у Славонији и другде.

Д. А.

